

Formigues invasores a Madeira

03/2007 - **Medi ambient i Conservació.** Un dels "efectes secundaris" que acompanyen el fenomen de la globalització és l'arribada de noves espècies provinents de terres llunyanes. Investigadors de la UAB han estudiat l'impacte, a l'arxipèlag de Madeira, de dues espècies de formigues. En contra del que es pensava fins ara, aquestes "invasores" no han afectat les espècies de formigues autòctones.



Un dels elements importants en el canvi global és el tràfec d'espècies exòtiques. Són especialment preocupants els casos d'espècies que esdevenen, alhora, invasores. Aquestes es desenvolupen constantment, augmentant la seva densitat i/o extensió en l'espai i les seves poblacions creixen tant que arriben a interferir amb les espècies locals, a vegades de manera absoluta. Això pot ser especialment preocupant si ocupen habitats naturals. Cal insistir, però, en el fet que no totes les espècies exòtiques són invasores. La majoria queden limitades al habitats fortament humanitzats, val a dir degradats en les seves característiques naturals.

Les illes constitueixen una situació ben particular i molt sensible a les introduccions d'espècies animals o vegetals exòtiques. A l'arxipèlag de Madeira (Madeira i Porto Santo) s'hi havia descrit entre els anys 1850 i 1890 dos episodis invasius per part de dues espècies de formigues, *Pheidole megacephala* (formiga cap-gros) i *Linepithema humile* (formiga argentina). Segons les descripcions publicades en aquells anys, interpretades per autors posteriors, entre aquestes dues espècies havien gairebé eliminat totes les altres formigues de Madeira. I així s'ha anat repetint, sense comprovació ulterior, com a cas paradigmàtic d'invasió que provoca extincions, en molts llibres de text i revisions sobre el tema de les invasions biològiques.

Hem reexaminat totes les referències originals, estudiat les col·leccions clàssiques -d'aquells anys- que hi ha conservades a diferents museus i estudiat sobre el terreny l'abast tant de les invasions per aquelles dues espècies exòtiques, com de les extincions de les espècies locals de formigues. La imatge que n'hem trobat és ben diferent del què s'havia dit, interpretat i repetit abastament. L'actual extensió de les dues espècies invasores és molt limitada en l'espai (menys del 6% de la superfície) i en els habitats ocupats: es troben gairebé exclusivament en llocs fortament modificats per l'activitat humana (ciutats i pobles, vies de comunicació, agricultura intensiva). També concloem que les dues espècies exòtiques tenen uns límits, probablement climàtics (els cal molta humitat), que fan que no puguin ocupar habitats no regats artificialment.

És un exemple més que cal anar a les fonts originals i fer-ne la pròpia valoració. Que és un risc acceptar acríticament les opinions o interpretacions d'un fet que facin altres autors. Afortunadament, a Madeira i Porto Santo hi ha encara poblacions ben conservades de la fauna local de formigues. Per molts anys!

Xavier Espadaler

Departament de Biologia Animal, de Biologia Vegetal i d'Ecologia

Universitat Autònoma de Barcelona

"Long-term impact of exotic ants on the native ants of Madeira". J.K. Wetterer, X. Espadaler, A.L. Wetterer, D. Aguin-Pombo, A.M.F. Aguiar. *ECOLOGICAL ENTOMOLOGY* 31:358-368. 2006.